

A gyepek

A gyepek olyan ökoszisztémák, amelyek legfőbb alkotói lágyszárú növények, elsősorban fűfélék. A gyepterületeket réteknek nevezzük, ha fűvüket kaszálják, és legelőkné, ha legeltetik. A lekaszált fű a széna. A szántóföldek, a rétek és a kaszálók együttes, az erdőtől megkülönböztető neve a mező. A tengerszint feletti magasság függvényében lehetnek sztyepei és alpesi gyepek.

1. A sztyepei gyepek

Az alábbi versrészlet alapján képzeljétek el a rétet mint életközösség, amelyben növények és állatok szoros kapcsolatban élnek egymással. A tágas mezőn minden irányban ellátni. A napsütés a meghatározó, árnyékos helyet nem lehet találni.

Arany János – TOLDI

*Ég a napmelegtől a kopár szik sarja,
Tikkadt szöcskenyájak legelésznek rajta;
Nincs egy árva fűszál a tors közt kelőben,
Nincs tenyéryni zöld hely nagy határ
mezőben.*

A biotóp jellegzetességei:

- síkvidéken és az alacsony fennsíkokon található (Dobrudzsa, Bărăgan);
- szélsőséges éghajlat: forró nyár, kemény tél;
- évi átlaghőmérséklet 10-11°C, maximális hőmérséklet 25-30°C;
- csökkent csapadékmennyiség (évi 500 mm), hosszú aszályos időszakok;
- fekete vagy sötétbarna talajok.

A biocönózis alkotóelemei:

Fás növények, cserjék: ritkák, helyenként figyelhetők meg. Előfordul a rétek szélén az akác, a cserjék közül a gypűrózsa és a galagonya. Gyógynövényként is jelentősek.

fehér akác

gypűrózsa / vadrózsa

galagonya

Lágyszárú növények: többségük aszálytűrő (csomós ebír, tarackbúza, árvalányhaj), üröm, tyúktaréj, lucerna, lóhere, cikória, bogáncs.

Állatok: rovarok (sáskák, szöcskék, tücskök), gyíkok, kígyók, kapirgáló madarak (fűrj, fogoly, pacsirta, tűzok- tojásaikat a földre rakják) és ragadozó madarak, mint például a réti héja, az egerészölyv, illetve emlősök (vakond, hörcsög, ürge, mezei nyúl).

A RÉT „MUZSIKUSAI”

OLASZ SÁSKA

S Á S K Á K

Ugrólábú egyenesszárnyúak

ZÖLD LOMBSZÖCSKE

S Z Ö C S K É K

TÜCSÖK

T Ü C S K Ö K

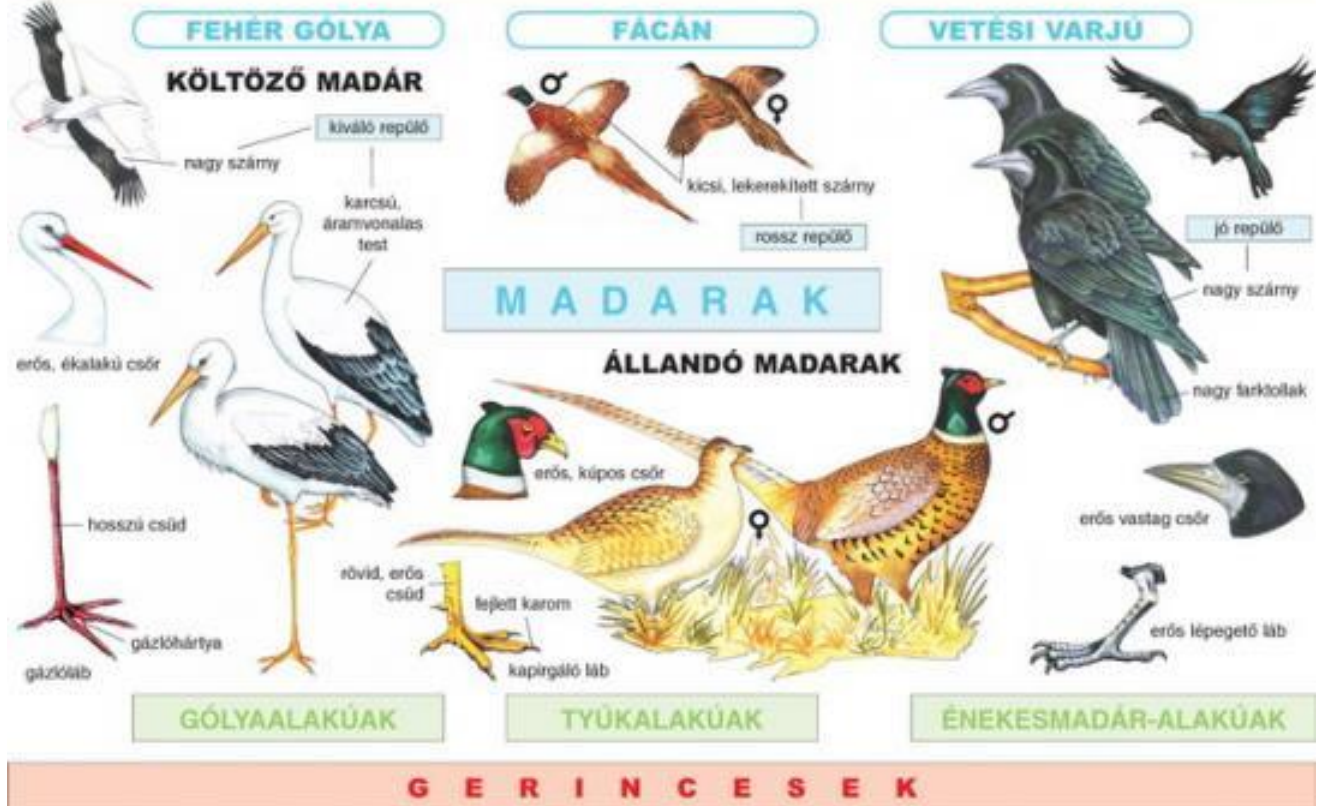
Kifejlesztés: a lárvák a szülőkkel azonos élőhelyen, ugyanúgy élnek, báb nélkülválnak kifejlett állattá

Í Z E L T L Á B Ű A K

R O V A R O K

MADARAK A MEZŐN

Az élőlények alkalmazkodásai a környezeti feltételekhez:

A fűeknek általában hosszú a gyökerük, kis felületű leveleiket viasz vonja be vagy védőszőrök borítják, ezek a víz elpárologtatását akadályozzák meg.

Más növények főgyökérzete egészen mélyre nyúlik, onnan szívja fel a tápanyagot és a vizet. Leveleiket, szárukat apró szőrök borítják. Alsó leveleik szétterülnek a talaj felett, így lassabban párolog el a nedvesség a földből. Az állatok gyakran rejtőszínnel rendelkeznek (sáskák, szöcskék, nyúl).

pipacs

mezei iringó

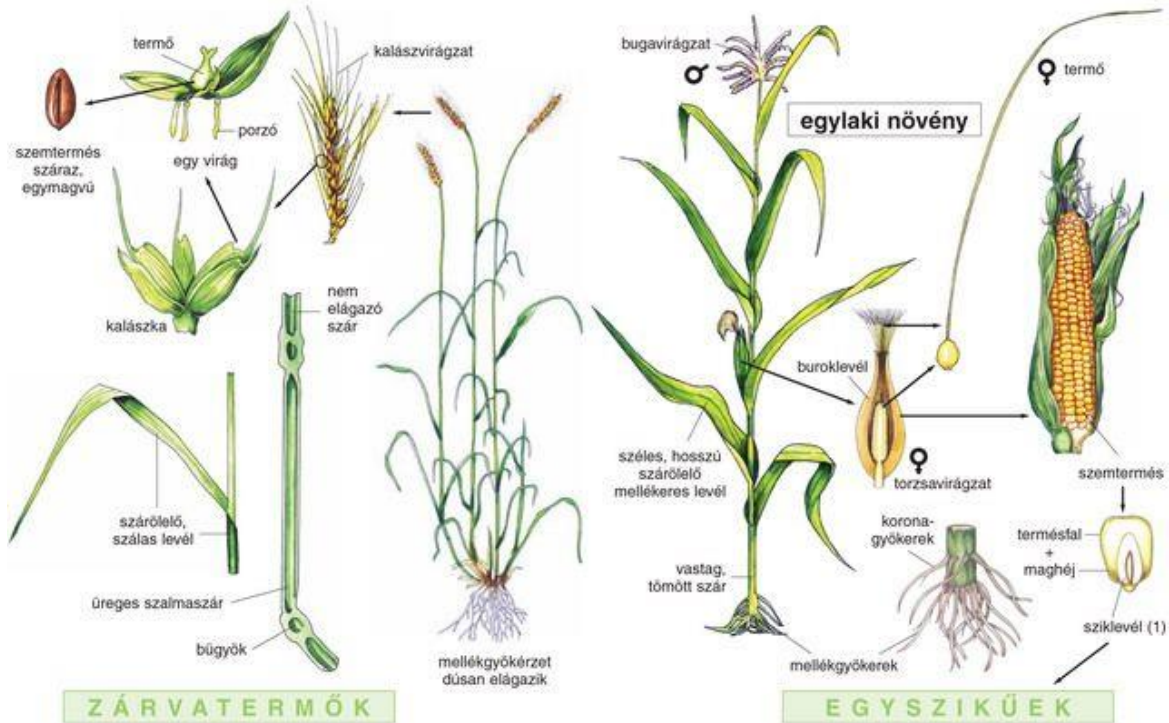
szöszös ökőrfarkkóró

Emberi hatások a füves pusztákon

Egyes rétek kaszálók. Más rétek természetes legelők, megművelt mezőgazdasági területek vagy turisztikai (természetvédelmi) jelentőséggel bírnak.

A füves puszták talaja tápanyagokban és humuszban gazdag, jó minőségű mezőségi talaj, ami kedvező feltételeket teremt a növénytermesztéshez.

A BÚZA ÉS A KUKORICA

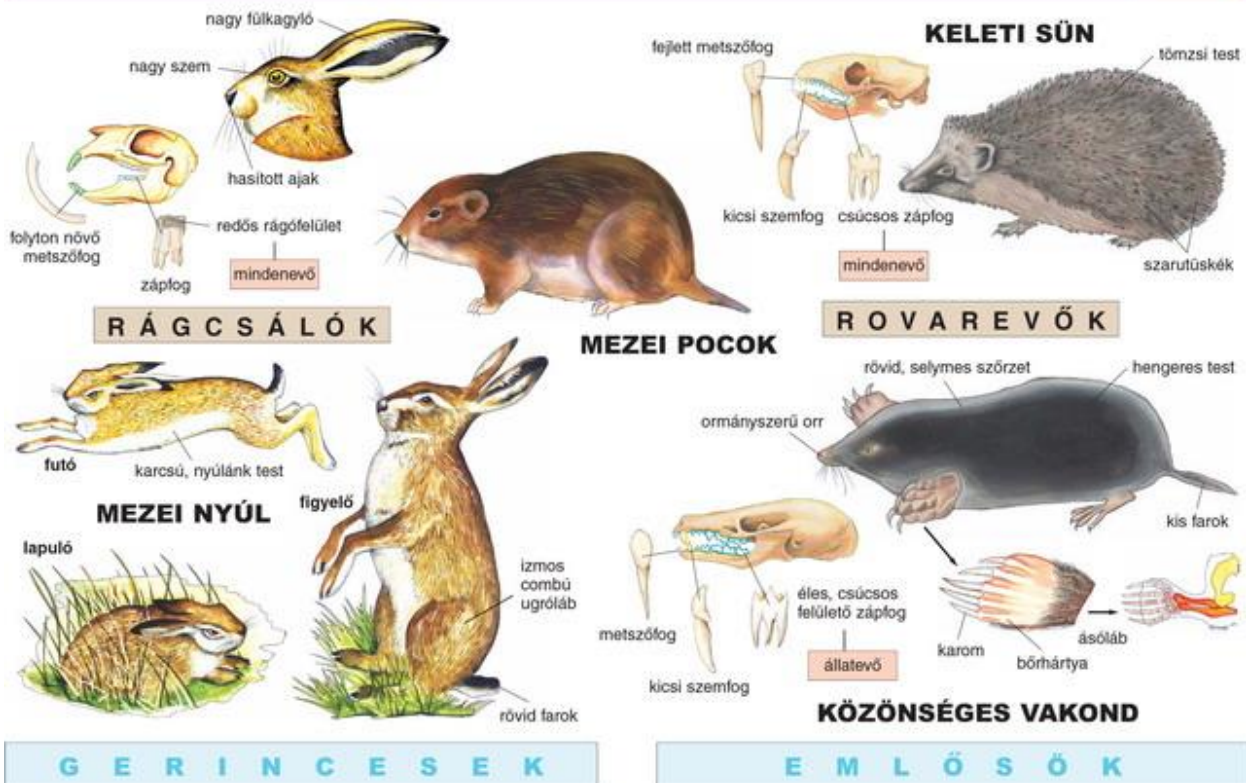

ZÁRVATERMŐK

EGYSZIKŰEK

A füves puszták területét ezért ma már szinte mindenütt elfoglalta a mezőgazdaság. Legnagyobb vetésterülete a pázsitfűvek közé tartozó gabona-növényeknek. Közülük legfontosabbak a búza, a rozs, a zab és az árpa. A búza és a rozs feldolgozásánál a külső termésfalat lekoptatják, ez a korpa. A maradékot, a magot pedig lisztté őrlik.

A MEZŐ EMLŐSEI

RÁGCSÁLÓK

MEZEI POCOK

ROVAREVŐK

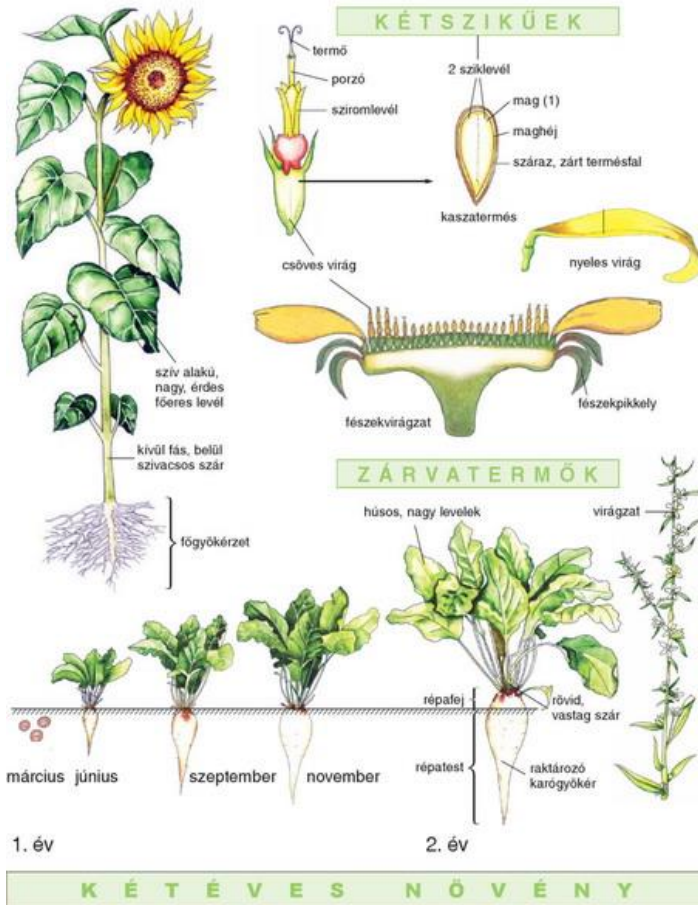
MEZEI NYÚL

KÖZÖNSÉGES VAKOND

GERINCSESEK

EMLŐSÖK

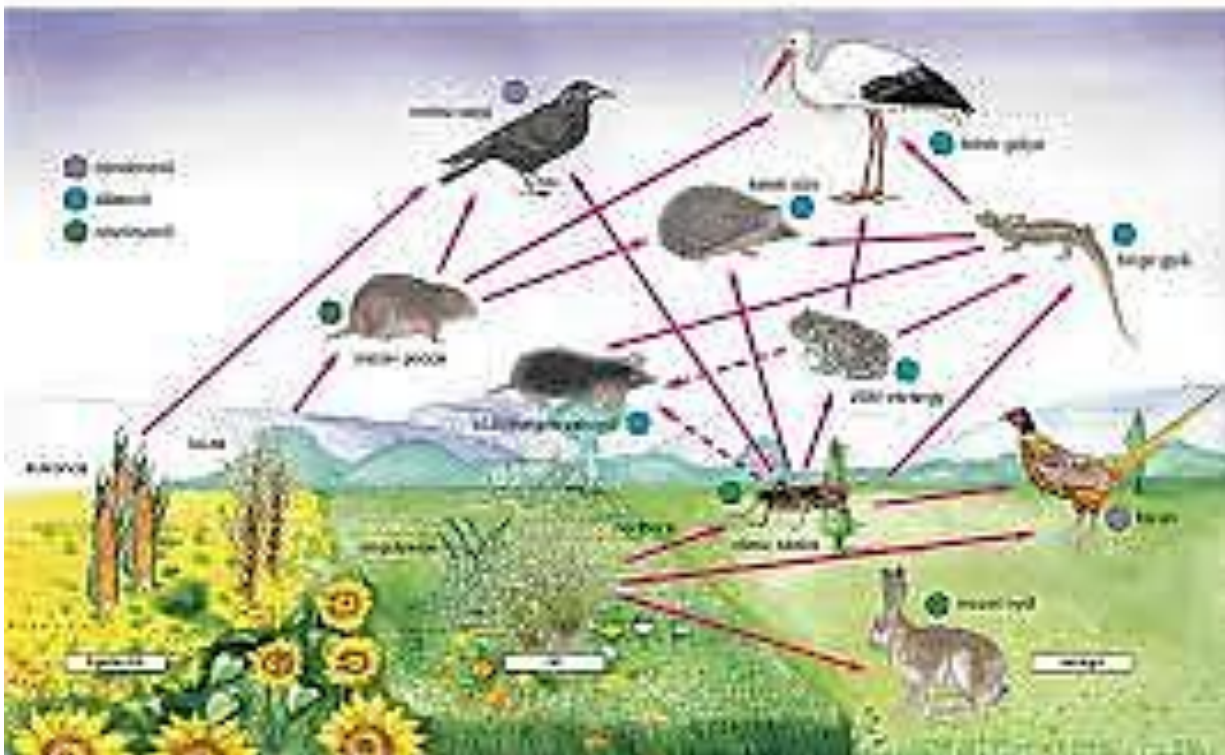
A NAPRAFORGÓ ÉS A CUKORRÉPA

Az alföldi területeken gyakran természetesen napraforgót, amelynek magjaiból olajat sajtolnak, a zöld részeket takarmánnyként hasznosítják.

A magasabb vidékeken cukorrépát és burgonyát természetesen a nagyobb kiterjedésű sík területeken, de egyre jobban terjednek a repceültetvények, amelyek ugyancsak olajos magvakat teremnek.

A MEZŐ ÉLŐHELYEI, TÁPLÁLKOZÁSI KAPCSOLATAI

Listázd ki az ábra alapján a termelőket, elsődleges és magasabb szintű fogyasztókat!

Az ábra alapján állíts össze minél hosszabb táplálékláncokat!

Gyűjts képeket mezei növényekről, állatokról! Figyelj meg alaposan és rajzolj le legalább 3 fűfélélt!

2. Az alpesi gyepek

Az alábbi versrészlet az alpesi gyepek világába vezet. A hegyvidéki, havasalji 1800 m felett helyezkednek el, az alpesi rétek 2500 méterig terjednek. Sajátos biotópjuk van, alacsony hőmérséklettel, erős szelekkel. Az élőlények ezekhez a mostoha életfeltételekhez alkalmazkodtak.

Reményik Sándor: *Alpesi rózsa*

*Hiába, ingyen nem adódik semmi,
Nagyon magasra kellett érte menni.
A hátizsákom felhorzsolta vállam,
A szeges cipő feltörte a lábam,
Törpefenyő, boróka megakasztott,
A sziklák - mint én - hol égtek, hol fáztak,
De feljutottam - s megérte, megérte!*

Az élőhely jellegzetességei:

- az alpesi rétek 2500 m-ig terjednek;
- rövid nyarak, hosszú kemény telek, hóval;
- évi átlaghőmérséklet 0 °C körüli;
- bőséges csapadék;
- erős szelek, erős fény;
- alpesi podzoltalajok.

Az életközösségek alkotóelemei:

Fás növények hiányoznak, a cserjék közül előfordul: törpefenyő, vörösáfonya, fekete áfonya, havasszépe (rododendron) ;

Lágyszárú növények: havasi szegfű, harangvirág, sáfrány, tárnics, havasi gyopár, pázsitfűvek;

fecsketárnics

harangvirág

harangrojt

fekete áfonya

vörös áfonya

havasi törpefenyő

Gerinctelen állatok: rovarok, pókok, csigák ;

Gerinces állatok: hegyi unka, götte, hegyi gyík, vipera, szirti sas, zerge ;

sárgahasú unka

Fotó: Demeter László

alpesi götte

Fotó: Demeter László

kárpáti götte

elevenszülő gyík

szirti sas

Az élőlények alkalmazkodásai a környezeti feltételekhez:

Az élőlények a mostoha életfeltételekhez alkalmazkodtak: a növények törpe növésűek, sok köztük a kúszó szárú vagy a talaj felszínén elterülő levélrózsás;

A leveleket viasz vagy védőszőrök fedik, egyes növények pozsgás levelűek;

Az erős fénynek tulajdoníthatóan a virágok élénk színűek;

Az állatok bundája általában sötét színű, hogy elnyelje a napsugarakat.

Emberi hatások az alpesi gyepeken

A magasabb hegységek gyeppel fedett területei a magas hegyvidéki állattartás nyári legelő zónája, mely az itt legeltetett állatok számára jó minőségű, a tejelválasztásra kedvező hatású fűvet termel. A völgyi településekből ide hajtják fel tavasztól őszig legelni az állatokat.

A rétek legeltetését ésszerűen kell végezni! Az állatokat nem szabad egy helyen legeltetni, egyik helyről a másikra kell terelni, hogy a növényzet ne menjen tönkre.